

АЛЧЕВСЬКИЙ КОКСОХІМІЧНИЙ ЗАВОД — промислове підприємство з виробництва коксу та хімічної продукції на основі термічної переробки вугілля. Підпорядк. Держ. комітету пром. політики України, входить до складу багатoproфiл. об'єдн. «Укркокс». Засн. 1929 як Алчевський коксобензолний завод № 19 на базі кокс. цеху [Алчевського металургійного комбінату](#), від 1931 — Ворошилов. коксобензол. завод № 19, від 1939 — Держ. Союз. Ворошилов. коксохім. завод, від 1954 — Ворошилов. коксохім. завод, від 1961 — Комунар. коксохім. завод, від 1995 — БАТ А. к. з. із держ., від 2000 — з колект. формою власності. У різні роки завод підпорядковувався різним союз. та респ. мін-вам та комітетам. Буд-во заводу розпочато 1927, у 1929 введено в експлуатацію вуглефабрику, 2 кокс. батареї заг. продуктивністю 60,2 тис. т на рік, бензол. і смолоперегін. цехи, у 1932 — ще 2 кокс. батареї, вуглефабрику, цех хім. переробки продуктів горіння. 1935, із запуском цеху ректифікації, завод став підприємством з повним вироб. циклом, що дозволило у 1936 виробити 1 млн т коксу. 1941 А. к. з. евакуйований до Росії (м. Кузнецьк, згодом м. Магнітогорськ). Після звільнення Алчевська від нім. окупації у 1942 завод відновлено і у 1944 отримано перший кокс. 1950 відбудову заводу фактично закінчено і випуск коксу досяг довоєн. рівня. У 1955–57 збудовано нові кокс. батареї № 5–8 продуктивністю 1,82 млн т коксу на рік, вуглепідготовчий і сірчаноокислот. цехи та цех уловлювання № 2; у 1958 розпочато будівництво кокс. батарей № 9–12, які введено в дію 1962. Проект. потужності завод досягнув 1963, а згодом і перевищив її. 1971 завод нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора. 1972–74 — технічно переобладнано батареї № 2 кокс. цеху № 1. У березні 1975 видано 100-мільйонну тонну коксу від часу заснування заводу. У 1982–86 оновлено осн. фонди кокс. батарей № 5–8, вирішено проблеми покращення підготовки шихти для коксування, первинного охолодження і подання кокс. газу, побудовано установку безпилової видачі коксу тощо. 1989 розпочато тех. переустаткування і реконструкцію кокс. цеху № 3, перший етап якого закінчився введенням в експлуатацію кокс. батареї № 9-біс з новим вуглепідготовчим і теплосиловим цехами, біохім. очищенням вод, з використанням уперше в СРСР ліцензій. технології коксування з попередньо трамбованою шихтою, що дозволяє виробляти високоякіс. домен. кокс і вилучити із сировин. бази гостродефіцитне вугілля марки «К». У січні 1993 отримано перший кокс із за-

стосуванням зазначеної технології. Одночасно з батареєю № 9-біс на заводі закінчено будівництво відділення дистиляції бензолу з передовою технологією — нагріванням поглинал. масла у трубчастій печі, збудовано 3 парові котли продуктивністю по 50 т/год. пару. Нині завод випускає кокс доменний, горішок та дрібняк коксові, смолу кам'яновугільну та важку, сульфат амонію, бензол сирий, бензол. фракцію ароматизовану, феноляти зі стіч. вод, сірчану кислоту тощо. Кокс, що виготовляється на батареї № 9-біс, використовується в домен. виробництві, зокрема на заводі «Криворіжсталь» в домен. печі потуж. 5000 м³. Станом на 1999 завод виконав план з виробництва коксу валового 6 % вологості на 101,2 %, відвантаживши споживачам понад 1900 тис. т коксу, збільшив виробництво коксу в 1,15 разів, отримав приріст у виробництві понад 240 тис. т і у об'ємі реалізації — понад 21 млн грн; за 11 місяців 2000 виробництво коксу валового 6 % вологості становило 101,2 %, металург. коксу — 101,5 %, смоли кам'яновугільної — 100,1 %, сульфату амонію — 101,8 %, фенолятів зі стіч. вод — 186,1 %, сірчаної кислоти — 117,2 %, кокс. газу — 101,9 % тощо. У 2000 порівняно з 1999 об'єм товар. продукції виріс у 2,7 раза і склав 242,6 млн грн, приріст об'єму реалізації до 1999 склав понад 150 млн грн. Частка виробництва осн. продукції заводу у заг. об'ємі об'єдн. «Укркокс» становить понад 10 % виробництва коксу та смоли кам'яновугільної. У 2000 на заводі вперше в Україні отримано нову продукцію — трилон-Б. Протягом багатьох років завод експортує кокс доменний, сульфат амонію, смолу кам'яновугільну. Розроблено комплексну систему керування з енергозбереження, завдяки якій за останні 4 роки енергоємність продукції зменшено на 40 %. У процесі терміч. переробки вугілля завод виробляє понад 800 млн м³ кокс. газу на рік, який використовують для обігрівання кокс. батарей, у котельні заводу для вироблення пари та на Алчевському металург. комбінаті. Для ефективного використання кокс. газу розроблено проект «Електроенергетичний комплекс котлів № 1, 2, 3», за яким передбачається виробляти бл. 27 млн кВт/год. електроенергії на рік, що зменшить її споживання заводом від енергосистеми на 30 %. Підпр-во має значний житл. фонд, Будинок культури, 6 дит. дошкiл. закладiв, базу відпочинку тощо. Перший дир. і кер. проекту заводу — В. Козирев (1925–30), від 1996 завод очолює В. Чуб.

Л. М. Пелих

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Алчевський коксохімічний завод / Л. М. Пелих // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-43870>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).